

ЗІНЬКІВ — місто Полтавської області, райцентр. Міськраді підпорядк. села Гусаки, Дубівка, Пилипенки, Сиверинівка, Хмарівка. Знаходиться на р. Ташань (бас. Дніпра), за 80 км від Полтави та за 33 км від залізнич. ст. Гадяч. Площа 11 км². Насел. 10 393 особи (2001, складає 92,6 % до 1989), переважно українці. Вперше згадано у писем. джерелах під 1604. Позначений на карті серед. 17 ст. франц. фортифікатора Г. де Боплана. Князь І. Вишневецький надав З. Маґдебур. право. На поч. 17 ст. засн. зіньків. фортецю (наприкінці 18 ст. занепала, залишки земляних валів зникли у 19 ст.). Жит. брали участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. 1648–49 та від 1687 — сотенне містечко Гадяч. полку, 1649–62 та 1672–87 — Полтав. полку. 1662–72 — центр Зіньків. полку. 1654 тут жили сотник, 2 отамани, осавул, 2 писарі, вїйт, бурмистр, 400 козаків, селяни і міщани. У серед. 18 ст. імператриця Єлизавета віддала гетьманові К. Розумовському на булаву 203 зіньків. селян. господарства. Після остаточ. ліквідації полк. устрою 1781 З. став повіт. містом Черніг. намісництва. 1783 у ньому налічувалося 1089 дворів і 7212 жит., діяло 7 церк.-парафіял. шкіл. Від 1796 — у складі Малорос., від 1802 — Полтав. губ. 1805 у З. мешкало 6707, 1863 — 9810 осіб. У 2-й пол. 19 ст. функціонували 9 церков, повіт. училище, жін. прогімназія, 2 жін. пансіони, пошт. станція, щороку відбувалося 5 ярмарків. 1910 у місті працювали завод штуч. мінерал. вод, водяний і вальцевий млини, просорушка, олійниця, миловар. завод, ковбас. цех, друкарня, мех. майстерня. 1912 відкрито чол., 1915 — жін. гімназії, 1920 — індустр.-тех. школу. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. Зіньківчани потерпали від голодомору 1932–33, зазнали сталін. репресій. 1926 у З. — 10 905, 1939 — 8793 жит. Під час нім.-фашист. окупації (9 жовтня 1941 — 6 вересня 1943) у місті діяла підпіл. група. У 1-й пол. 19 ст. З. — знач. осередок перебір. ткацтва. Тут виготовляли святк. яскраво-червоні й зелені плахти, запаски, крайки, килими з рослин. орнаментациєю, очіпки з сатину, вишивані вироби. Були розвинуті деревообробництво, гончарство, виробництво пишних різьблених іконостасів, різьблених меблів. У 1920-х рр. діяло вишивал. товариство «Надія кустаря», від 1927 — текстил.-вишивал. промартіль «Делегатка», у повоєнні роки — ф-ка худож. виробів «Україна» (від 1971 — у системі вироб.-худож. об'єдн. «Полтавчанка»). Гол. підприємства: ЗАТ «Зіньків. комбікорм. завод», ТОВ «Зіньків. цегла». У 1950–80-х рр. досить потужними були консервний і молочний заводи. У місті — 2 заг.-осв. навч. заклади І–ІІІ, 1 — І–ІІ ступ., 2 дитсадки, дит. муз. та спорт. (з гандболу) школи, аграр. ліцей, ПТУ, Будинок

дит. та юнац. творчості, станція юних техніків, дит. будинок-інтернат; Будинок культури, кінотеатр, центр. рай. б-ка, [Зіньківський історичний музей](#); центр. рай. лікарня; відділ. б-ти банків. Є 3 парки відпочинку, березовий гай (24,38 га). Реліг. громади: УПЦ МП, євангел. християн-баптистів, християн. віри євангельської, адвентистів сьомого дня. Виходить г. [«Голос Зіньківщини»](#). Пам'ятки архітектури: будинок купця І. Воздвиженського в стилі раннього романтич. модерну з елементами готики (1897), земська лікарня (нині ЛОР-відділення, кін. 19 ст.), Нар. дім (нині спорт. школа, 1910), будинок дворян. зібрання (нині аптека й ощадбанк), чол. гімназія (нині заг.-осв. школа № 2, обидва — 1912), будинок для крамниць дріб. торговців (нині істор. музей, 1914). Встановлено пам'ятники Т. Шевченку, воїнам, які загинули під час 2-ї світової війни, пам'ятний знак на честь 400-річчя міста. Серед видат. уродженців — поет 2-ї пол. 18 ст. Інок Яків, художники серед. 18 ст. І. Григорович і Г. Кравчук, етнограф, літературознавець, археолог 19 ст. О. Терещенко, чл. Кирило-Мефодіїв. товариства педагогі І. Пасяда та М. Савич; брати: поет, літературознавець, перекладач [Микола](#), ботанік, академік АН УРСР [Дмитро](#), гідробіолог [Костянтин](#), поет, перекладач Михайло (*М. Орест*) [Зерови](#); фахівець у галузі енергетики, чл.-кор. НАНУ [М. Кулик](#), вчений лікар-онколог *В. Мосієнко*; письменник, культ.-осв. діяч *Д. Нитченко*, його дочка радіожурналістка, письменниця [Леся Богуславець](#); актор і режисер *Д. Ровинський*, композитор *П. Батюк*, майстриня худож. вишивки *А. Батрак*; лікар, громад.-політ. діяч *О. Богаєвський*; церк. діяч *Іоан* (І. Дерев'яненко); Герої Рад. Союзу *О. Баленко* та *О. Пшеничко*. З містом пов'язані життя та діяльність письменників Остапа Вишні, В. Вражливого, С. Гаєвського, П. Захарченка, М. Родька, Григора Тютюнника, І. Цюпи, О. Мусієнка, М. Романівської, М. Олійника, кобзаря О. Говтваня, лікаря і громад. діяча І. Петровського, словац. літературознавця М. Неврлого.

Рекомендована література

1. Терещенко А. Статистическое описание Миргорода, Гадяча, Зенькова и Кобеляк Полтавской губернии // Журн. Мин-ва внутр. дел. С.-Петербург, 1861, нояб.;
2. Списки населенных мест Зеньковского уезда Полтавской губернии (По данным подворно-хозяйственной земской переписи 1910 года). П., 1913;
3. Лещенко Г. І. Зіньків: Путівник. Х., 1987.

А. В. Водолага, В. Б. Литус, В. І. Паламаренко, В. М. Ханко

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Зіньків / А. В. Водолага, В. Б. Литус, В. І. Паламаренко, В. М. Ханко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-16261>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).